

Міценко Н. Г., Муравинець О. М.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗРОБКИ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

Розкрито необхідність розробки та сутність програми розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації, як механізму адаптації підприємств галузі до динамічного зовнішнього середовища. Запропоновано структуру та систематизовано етапи розробки програми.

Ключові слова: програма розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації, структура програми, етапи розробки програми.

Mitsenko N., Muravunets O.

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF OF CONSUMER COOPERATION RESTAURANT ECONOMY DEVELOPMENT PROGRAM

The necessity of development and essence of the consumer cooperation restaurant economy development program exposed, as the mechanism of industry enterprises adaptation to the dynamic external environment. Structure is offered and design of the program stages are systematized.

Keywords: program of consumer cooperation restaurant economy development, program structure, design of the program stages.

Вступ. Активне реформування економіки країни зумовлює не обхідність формування організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємств. Особливо гостро зазначена проблема постала перед кооперативними підприємствами ресторанного господарства. Незважаючи на те, що в даний час спостерігається перехід від стратегії виживання і стабілізації до стратегії збалансованого розвитку, підприємства ресторанного господарства, які є елементом багатогалузевого господарства споживчої кооперації і суттєво впливають на виконання системою соціальної ролі, характеризуються досить низьким рівнем конкурентоспроможності. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки програми розвитку як механізму адаптації кооперативних підприємств ресторанного господарства до динамічності зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню соціально-економічних проблем та окремих аспектів діяльності підприємств ресторанного

господарства присвячені праці А. Аветисової, В. Антонової, В. Карсекіна, Н. Кашевої, Т. Литвиненка, Г. П'ятницької, Н. П'ятницької та ін. Ці дослідження, головним чином, висвітлюють теоретичні положення й проблеми функціонування сфери ресторанного господарства України без виокремлення специфічних особливостей розвитку кооперативних підприємств.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення сутності і ролі програми розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації, як механізму його адаптації до ринкових змін, та концептуальних засад її розробки.

Виклад основного матеріалу. Місія кожного кооперативного підприємства має узгоджуватися з місією всієї системи споживчої кооперації, що зазначена у Стратегії розвитку споживчої кооперації України (2004-2015 рр.) та передбачає спрямованість її діяльності на соціальну підтримку, соціальні гарантії та соціальний захист членів і працівників споживчих товариств та спілок [6]. Разом з тим,

Таблиця 1

Структура мережі ресторанного господарства споживчої кооперації Володимирецького району у 2007 – 2011 роках

Тип закладу ресторанного господарства	Роки						
	2007		2008	2009	2010	2011	
	кількість, од.	частка, %	кількість, од.	кількість, од.	кількість, од.	кількість, од.	частка, %
Ресторани	1	1,4	1	1	1	1	1,4
Буфети	17	23,3	16	17	17	17	23,0
Кафе	12	16,4	12	12	12	11	14,9
Їдальні	43	58,9	44	45	45	45	60,8
Разом	73	100,0	73	75	75	74	100,0

місія підприємств ресторанного господарства може розглядатися більш конкретно – як забезпечення потреб пайовиків та обслуговуваного населення у послугах ресторанного господарства, екологічно безпечній та високоякісній власній продукції, формування високого рівня обслуговування та культури харчування. Саме місія формує образ підприємств ресторанного господарства та визначає, яку соціальну роль вони прагнуть виконувати. Зазначаючи, що правильно сформована місія має реальну управлінську цінність, наголосимо, що в значній мірі проблеми розвитку кооперативного ресторанного господарства пов'язані з недоліками саме в управлінні. Розробка програми розвитку ресторанного господарства дозволяє уточнити місію підприємств, цілі, пріоритети діяльності.

Як зазначає С. Мочерний, економічна програма – це система взаємопов'язаних і узгоджених заходів, план дій, спрямованих на досягнення єдиної мети, розв'язання однієї проблеми [4; с. 101]. За визначенням В. М. Білявського, „...програма – це конкретна послідовність дій, що дозволяють підвищити рівень соціально-економічного потенціалу, виправити помилки управління та збільшити прибутковість підприємства. Програма... по суті, є довгостроковим планом розвитку, який включає як першочергові завдання, що потребують невідкладних дій, так і довгострокові рішення, які можна буде реалізувати через певний час [2; с. 73]. На нашу думку, програма розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації – це комплекс взаємопов'язаних завдань і цілей щодо перспектив його

розвитку на середньо- чи довготерміновий період, з одного боку, і необхідних для їх реалізації ресурсів, заходів – з іншого, для досягнення тактичної або стратегічної мети. Цілі програми мають встановлюватися на основі місії, позицій, які конкретне підприємство посідає на ринку, прагнень його керівництва та інших факторів, які відображають бажаний стан підприємства, який необхідно досягти внаслідок ефективного використання його потенціалу. Програма розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації спрямована на забезпечення всебічного розвитку кооперативних підприємств та закладів ресторанного господарства як чинника економічного зростання системи загалом в умовах функціонування товарного ринку та ефективного задоволення потреб обслуговуваного населення. Водночас, як справедливо зазначає Н. М. Войтюшенко, прийняття такої програми сприятиме підвищенню конкурентоспроможності кооперативних підприємств ресторанного господарства на внутрішньому ринку товарів і послуг [3, с. 25].

Реалізація поставленої в програмі мети здійснюється через виконання наступних завдань:

- створення умов для формування і забезпечення ефективного функціонування кооперативних підприємств ресторанного господарства;
- формування та раціональне використання інформаційного, організаційного, ресурсного потенціалу підприємств;
- створення сприятливих умов для реалізації як продукції власного виробництва закладів ресторанного господарства, так і купованих товарів;

Таблиця 2

Матриця SWOT підприємств ресторанного господарства Володимирецького району

Зовнішнє середовище Внутрішнє середовище	МОЖЛИВОСТІ <ul style="list-style-type: none"> • розширення присутності на споживчому ринку • вихід на нові сегменти ринку 	ЗАГРОЗИ <ul style="list-style-type: none"> • розвиток конкуренції • несприятливі демографічні зміни • високий рівень інфляції • зростання цін на енергоносії • зниження платоспроможного попиту населення
СИЛЬНІ СТОРОНИ <ul style="list-style-type: none"> • наявність постійного контингенту споживачів • сучасне обладнання • достатні виробничі потужності • кваліфікований персонал • позитивний імідж • висока якість продукції та обслуговування • надійні постачальники 	<ul style="list-style-type: none"> • збільшення обсягу товарообороту • розширення асортименту власної продукції • зниження цін • розширення асортименту додаткових послуг 	<ul style="list-style-type: none"> • розробка гнучкої цінової політики • підвищення кваліфікації персоналу • оновлення інтер'єру
СЛАБКІ СТОРОНИ <ul style="list-style-type: none"> • відсутність програми розвитку • нестача фінансових ресурсів • нерозвинена система маркетингу 	<ul style="list-style-type: none"> • використання планування розвитку діяльності • фінансування діяльності за рахунок власних коштів • налагодження маркетингових комунікацій 	<ul style="list-style-type: none"> • оптимізація витрат на виробництво продукції • оптимізація витрат обігу • збільшення частки власних коштів в оплаті товарів

- поступовий перехід до сучасних форм обслуговування населення;

- вдосконалення відносин між підприємствами ресторанного господарства, споживачами та контрагентами.

Особлива увага при цьому повинна приділятися покращенню пропозиції продукції та послуг ресторанного господарства на споживчому ринку; активізації підприємницької діяльності кооперативних підприємств; підвищенню їх конкурентоспроможності; технологічній модернізації галузі; пропорційному розвитку мережі ресторанного господарства споживчої кооперації з урахуванням впровадження найсучасніших технологій та самообслуговування [1, с. 154].

регіони 16-ти європейських країн. Це означає, по-перше, нові можливості отримання інвестицій, по-друге, принципово новий рівень інформування про споживчу кооперацію Рівненщини та України у Європі. Експерти мережі дали позитивну оцінку діяльності кооперативного ресторанного господарства, оскільки вона не орієнтується на промислове виробництво продукції, переобтяжене різними харчовими добавками.

Структура мережі ресторанного господарства споживчої кооперації Володимирецького району визначається через номенклатуру типів закладів, а також їх кількість (табл. 1).

Станом на кінець 2011 року в системі нараховувалося 74 заклади ресторанного господарства, з

Таблиця 3

Рекомендована структура „Програми розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації” у районі

Розділ (підрозділ) Програми	Назва розділу (підрозділу) програми
	Вступ (необхідність та актуальність, мета та основні завдання програми)
Розділ 1.	Стан і тенденції сучасного розвитку ресторанного господарства в районі.
Розділ 2.	Стратегічні пріоритети розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації в районі
Розділ 3.	Перспективи розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації в районі
3.1.	Оптимізація структури ресторанного господарства за типами закладів
3.2.	Дислокація мережі ресторанного господарства, оптимізація територіального розміщення підприємств і закладів
3.3.	Пріоритети розвитку основних типів закладів ресторанного господарства
3.4.	Розвиток соціальноорієнтованої мережі шкільних їдалень.
Розділ 4.	Вдосконалення ринкових механізмів функціонування підприємств ресторанного господарства і підвищення їх конкурентоспроможності
4.1.	Нові форми, якість та культура обслуговування
4.2.	Кадрове забезпечення реалізації програми
4.3.	Розвиток бізнес-планування в підприємствах ресторанного господарства
4.4.	Політика інноваційного та інвестиційного розвитку ресторанного господарства
4.5.	Перспективи розвитку господарських зв'язків підприємств ресторанного господарства
4.6.	Конкурентна політика основних типів підприємств ресторанного господарства
4.7.	Підвищення соціально-економічної ефективності діяльності ресторанного господарства споживчої кооперації
Розділ 5.	Ризики і загрози
5.1.	Ризики на різних етапах реалізації програми
5.2.	Загрози внутрішні і зовнішні
Розділ 6.	Основні етапи реалізації програми (з вказанням термінів і виконавців)
Розділ 7.	Очікувані результати (параметричні показники за етапами реалізації програми)

Об'єктом нашого дослідження стало ресторанне господарство Володимирецької районної спілки споживчих товариств Рівненської області. Завдяки системному цілеспрямованому підходу до розвитку сфери ресторанного господарства Володимиреччина у складі Рівненської області стала повноправним учасником ексклюзивного проекту «Європейська регіональна кулінарна спадщина». Це спільний проект влади та бізнесу, який полягає в тому, що до цієї престижної мережі, штаб-квартира якої в Швеції, приймають цілий регіон, котрий представляє всю державу. Нині до мережі входять

яких значну частку займають шкільні їдальні. Протягом 5 років відбулися лише незначні зміни в складі мережі, однак, внаслідок впливу фінансової кризи значно змінилися як обсяги товарообороту, так і фінансові результати діяльності ресторанного господарства споживчої кооперації Володимирецького р-ну.

Стратегічним напрямом розвитку будь-якого підприємства є закріплення його позицій саме на місцевому ринку та розширення обсягів діяльності. Виходячи з цього, уточнена місія досліджуваних підприємств може бути сформульована як: забезпечення споживачів якісною продукцією та надання

послуг з високим рівнем обслуговування. Виходячи з цього, цілями підприємств можуть бути: максимальне насичення ринку високоякісною продукцією; зниження вартості продукції та послуг; забезпечення максимального використання та розвитку ресурсного потенціалу; підвищення ефективності діяльності та соціальної значимості підприємств.

З метою підвищення ефективності управління наявним потенціалом кооперативних підприємств і покращення ресторанного господарства Володимирецького району ми побудували матрицю SWOT досліджуваних підприємств (табл. 2), яка дозволяє виявити сильні і слабкі сторони підприємств, проаналізувати джерела зовнішнього і внутрішнього

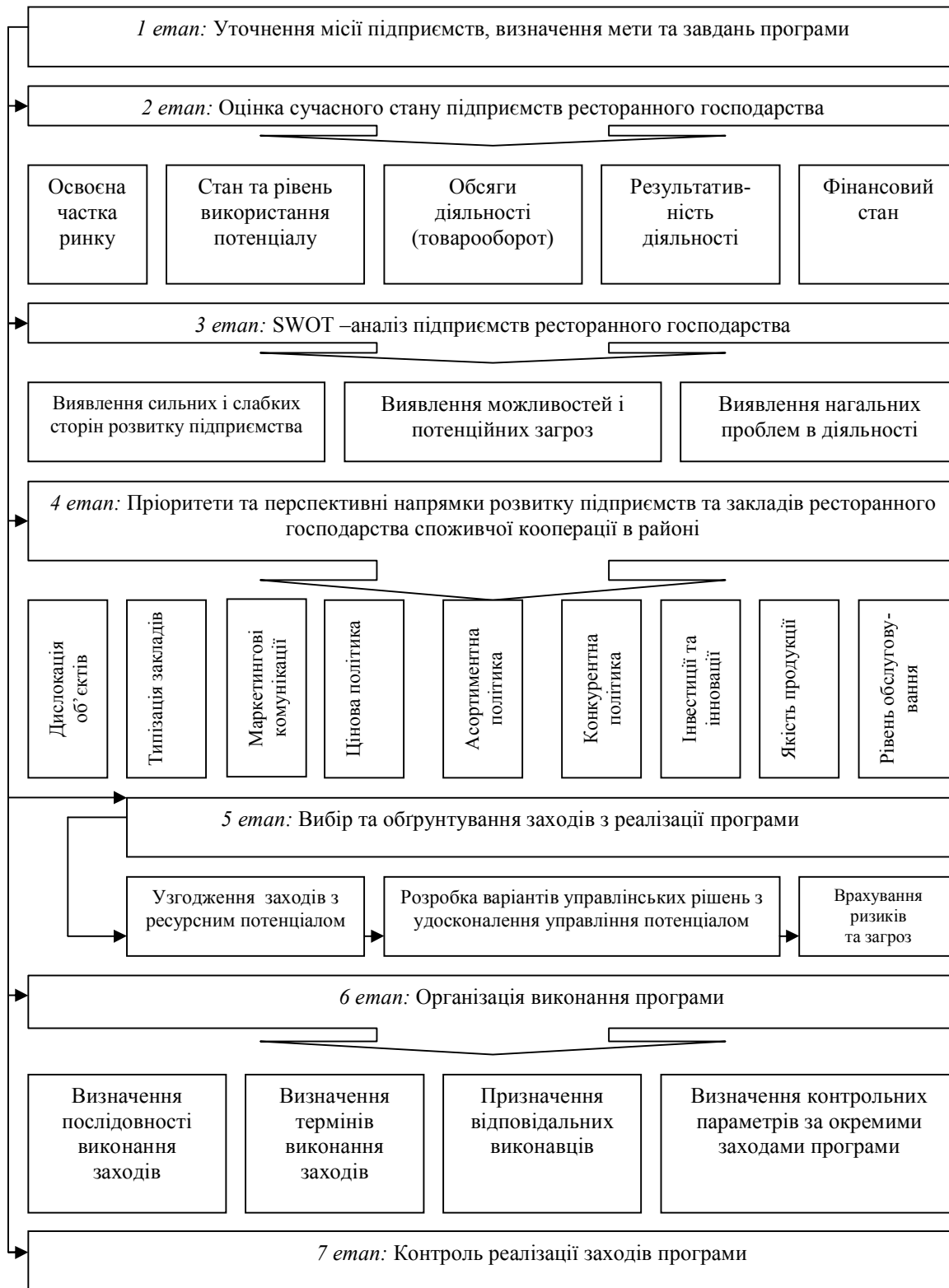

Рис. 1. Порядок розробки „Програми розвитку діяльності ресторанного господарства споживчої кооперації” в районі

впливу. Очевидно, що наявність слабких сторін в діяльності досліджуваних підприємств та існування вагомих джерел загроз актуалізує пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності зазначених підприємств на ринку.

На нашу думку, таким інструментом управління адаптацією ресторанного господарства споживчої кооперації до складних умов середовища функціонування повинна стати „Програма розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації у Володимирецькому районі”. Наголосимо, що розробка такої програми є нагальною потребою сьогодення, вона повинна базуватися „...на всебічному аналізі досягнутого рівня розвитку, ключових проблем і причин, що стримують функціонування кооперативної мережі ресторанного господарства, визначати цілі та завдання на середньострокову перспективу і передбачати створення системи правових, інформаційних, організаційних та економічних умов, необхідних для стимулювання всебічного розвитку кооперативних підприємств ресторанного господарства” [5, с. 42]. З цієї точки зору нами запропонована орієнтовна структура „Програми розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації” у районі (табл. 3). Порядок розробки програми представлено на рис. 1.

Реалізація розробленої програми розвитку ресторанного господарства дозволить досягти фінансової стабільності підприємств, забезпечити взаємозв'язок і єдність соціальної місії та господарсько-фінансової діяльності в ресторанному господарстві системи.

Висновки. У статті представлені концептуальні засади формування програми розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації. Розроблена, належним чином обґрунтована і впроваджена програма позитивно вплине на розвиток кооперативної мережі ресторанного господарства, налагодження ефективної системи виробництва власної продукції,

підвищення рівня та культури обслуговування, забезпечення виконання закладами системи соціальних функцій, і, як наслідок, підвищення рівня інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності кооперативного ресторанного господарства.

Використовуючи надані пропозиції, керівництво досліджуваних підприємств може розробити систему цілей та заходи з реалізації програми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. - Т.3 / [редкол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.] - К.: Видавничий центр „Академія”, 2000. - 951 с.
2. П'ятницька Г. Т. Формування стратегії розвитку підприємств ресторанного господарства: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра екон. наук.: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / Г. Т. П'ятницька - К. :[КНТЕУ], 2008. - 43 с.
3. Стратегія розвитку споживчої кооперації України (2004-2015 рр.) - К., 2004. - 62 с.
4. Антонова В. А Концепція економічного розвитку підприємств ресторанного господарства у сфері послуг в умовах формування ринку / В. А. Антонова // Торгівля і ринок України: Темат. зб. наук. праць.- Вип. 19. - Т. 3. - Донецьк: [ДонДУЕТ], 2005. - С. 152 - 156.
5. Білявський В. М. Розробка програми управління соціально-економічним розвитком торговельного підприємства / Білявський В. М. // Науковий вісник: Зб. наук. праць. - Сер. економічні науки. - 2011. - №1 (45). - Полтава: [ПУЕТ], 2011. - С. 72-76.
6. Войтюшенко Н. М. Моделювання бізнес-процесів підприємств ресторанного бізнесу / Н. М. Войтюшенко // Торгівля і ринок України: Зб. наук. праць. - Вип. 30. - Т. 1. - Донецьк: [ДонДУЕТ], 2010. - С. 23 - 30.